

İSLAMIN İLME VERDİĞİ ÖNEM VE CEHALETLE MÜCADELESİ (9 EKİM 2020 CUMA VAAZİ)

Muhterem Müslümanlar!

İslam bir ilim ve irfan dinidir. Öğrenmeye, öğretmeye, incelemeye ve araştırmaya büyük önem vermiştir. Bilindiği gibi dinimizin ilk emri “Oku” şeklinde gelmiştir. Bununla daha başlangıçta Hz. Peygamber’e (sav) gelen ilk vahiy ile okumak emredilmiş ve kalemle yazmanın ve bilinmeyen şeylerin Yüce Rabbimiz tarafından öğretildiği haber verilmiştir.

“Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan yaratmıştır. Oku! Kalemle (yazmayı) öğreten, (böylece) insana bilmediğini bildiren Rabbin sonsuz kerem sahibidir.”

(Alak, 95/ 1-5)

İlim, bilmek anlamında olup, bilgi ve bilim kavramının karşılığında kullanılır. İlim, bilgisizliğin zıddı olarak da tanımlanabilir. Kur’ân-ı Kerîm’de ilim kökünden türeyen kelimelerin yaklaşık 750 yerde geçtiği görülmektedir. Bu sayı, bilginin ve bilme faaliyetinin Kur’ân mesajı bakımından önemini ortaya koymaktadır.

KUR’AN-I KERİM’DE İLMİN ÖNEMİ

Kur’ân-ı Kerîm’de ilim kavramı genel anlamda bilgi, ilâhî bilgi/vahiy anlamlarında kullanılmıştır. Allah (c.c.) buyurmaktadır ki:

“Allah’a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar.” (Fâtır, 35/28) Ayeti kerimede geçen haşyet, saygıyla karışık bir korku anlamında olup, daha ziyade kendisine saygı duyulan varlık hakkındaki bilginin bir ürünü olarak ortaya çıkar.

-İlim adamı sadece bilgiyi yüklenen kişi değildir. Elde edilen ilim, kazanılan bilgi Cenab-ı Hakk’ı tanımaya ve imanın kuvvetlenmesine vesile olmalıdır. Yunus Emre’nin ifadesi ile:

-İlim okumaktan murâd, Kişi Hakk’ı bilmektir, Çün okudun bilmezsin, Ha bir kuru emektir!

“De ki: “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 39/9) Ayeti kerimede genel olarak -hangi konuda olursa olsun- ilmin yani doğru bilginin Allah katında mutlak bir değer olduğuna işaret eder. Esasen iman da ilim sayesinde kazanılır.

-Rabbimiz Peygamber Efendimiz (s.a.s.)’in şöyle dua etmesini istiyor: **“Rabbim! İlmimi arttır, de.”** (Taha, 20/114)

-İlmin ve bilginin öğrenilmesi için kişinin kendisinden daha üstün olanlardan istifade etmesini Rabbimiz şu ayeti kerimesiyle bizden istemektedir: **“Eğer bilmiyorsanız bilgi sahibi olanlara sorun.”** (Nahl, 16/43)

HZ. PEYGAMBER’İN (S.A.S.) İLME VERDİĞİ ÖNEM

-Ebu’d-Derdâ diyor ki, “Allah Resûlü’nü (s.a.s.) şöyle derken işittim: **“Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler, hoşnutluklarından dolayı ilim talebesine kanatlarını serer. Denizdeki balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli âlim kişinin bağışlanması için Allah’a yakarır. Âlimin, âbide (ibadet edene) üstünlüğü, (parlaklık, görünürlük ve güzellik bakımından) ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Kuşkusuz âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberler miras olarak ne altın ne de gümüş bırakmışlardır; onların bıraktıkları yegâne miras ilimdir. Dolayısıyla kim onu alırsa büyük bir pay almış olur.”** (Tirmizî, İlim, 19)

- Resûlullah (s.a.s.) Efendimiz öldükten sonrada kişinin amel defterini kapatmayacak şeyleri şu şekilde haber vermektedir:

“İnsan ölünce üç şey dışında ameli kesilir: Sadaka-i câriye (faydası kesintisiz sürüp giden sadaka), faydalanılan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat.” (Müslim, Vasiyyet, 14)

-Sahabeden Abdullah b. Amr (r.a.) naklediyor, Resûlullah (s.a.s.), mescidde halka olmuş iki gruba rastlar ve şöyle buyurur:

“İkisi de hayır üzeredir. Ama biri, diğerinden daha üstündür. Bir kısmı Allah’a dua ediyor ve ondan bir şey istiyorlar. Allah onlara ister verir, isterse vermez. Diğerleri ise, dini anlamaya ve ilim öğrenmeye çalışıyorlar ve bilmeyene öğretiyorlar. Bunlar daha üstündür.” dedikten sonra **“Şüphe yok ki, ben de sadece bir öğretici olarak gönderildim.”** diyerek ilim öğrenenlerin yanlarına oturmuştur.” (Dârimî, Mukaddime, 32)

Başka bir hadisi şerifte Peygamber Efendimiz (s.a.s.) dört gruptan haber verir:

“Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, beşincisi olma, helâk olursun!” (Dârimî, Mukaddime, 26)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ilim ehlinin fazileti ile ilgili şöyle buyurmuştur:

“İlim öğrenmek için yola çıkan kimse dönünceye kadar Allah yolundadır.” (Tirmizi, İlim, 2) **İlim tahsil ederken vefat edenin Peygamber Efendimiz şehit hükmünde olduğunu buyurmuştur.** (İbn Mâce, Cihâd, 17; Müslim, İmâre, 166)

“En faziletli sadaka Müslüman bir kişinin ilim öğrenmesi, sonrada o ilmi başka bir Müslüman kardeşine öğretmesidir.” (İbn Mâce, Mukaddime, 20)

“Hikmetli söz müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa, onu hemen almaya en çok onun hakkı vardır.” (Tirmizi, İlim, 19)

Hadisi şerifler, ilmi öğrenemeye ve öğrendiği ilmi başkasına aktarmasının önemine dikkat çekmektedir.

-Peygamber Efendimiz (s.a.s.) insanların örnek alması, imrenilmesi gerektiği insanların özelliklerini haber vermiştir. Abdullah b. Mesûd (ra) diyor ki: Hz. Peygamber’i (s.a.s.) şöyle derken işittim:

“Ancak iki kişiye haset (gıpta) edilir. Bunlar; Allah’ın kendisine mal verdiği ve onu hak yolunda harcayan kimse ile Allah’ın kendisine (ilim ve) hikmet verdiği ve ona göre karar verip, onu başkalarına da öğreten kimsedir.” (Buhârî, Zekât, 5; Müslim, Salâtü’lmüsâfirîn ve kasruhâ, 268)

Daru’l-Erkam, İslam’ın ilk yıllarında Mekke’de, Ashabı Suffa da Medine’de ilim yuvalarının en bariz örneklerindedir. Tabi ki Mescidi Nebevi de ibadet mahalli olmasının yanında namaz öncesi ve sonrasındaki ilmi faaliyetler ve ashabın sorularına cevaplarla tam bir ilim yuvası gibi kullanılmıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.): **“İlim öğrenmek her Müslümana farzdır.”** (İbn Mâce, Mukaddime, 17) buyurmuştur.

-Resûl-i Ekrem’in (s.a.v) eğitiminden sadece erkek sahabeler değil, kadın sahabeler de istifade etmişti. Kadın sahabeler: **“Yâ Resûlallah, erkekler senin sözlerini rahatlıkla dinleyebiliyor, hâlbuki biz senden yeterince istifade edemiyoruz, bizim için ayrı bir gün tahsis etsen?”** demişler, bunun üzerine Peygamber Efendimiz haftada bir günü de kadınların eğitimine ayırmıştı. (Buhârî, İlim, 35)

-İslam’ın en büyük düşmanı cehalettir. Bunun için İslam cehalete savaş açmıştır. Cahiliye adı verilen İslam öncesine, ilahi vahiyle son verilerek ilim ve irfan çağı açılmış, ümmîliğin yok edilmesi için mücadeleye girişilmiş, okur-yazar sayısını arttırmak için tedbirler alınmıştır. Fidyeye vererek hürriyetlerine kavuşamayacak durumda olan Bedir Savaşı esirleri, on Müslüman’a okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılmışlardı. Böylece İslam, savaş halinde olduğu putperestlerin Müslümanlara öğretenlik yapmalarını bile kabul etmiştir.

Sonuç:

Bugün İslam’ın mesajlarına kulak vererek ilimle daha çok meşgul olma ve öğrendiğimiz bilgileri öğretmekle mükellef olduğumuzu tekrar hatırlamalıyız. Bununla birlikte camilerimizi ilim, hikmet ve irfan merkezi haline getirmeliyiz. Kur’an-ı Kerim ve Hz. Peygamber (s.a.s.)’in sünnetinin rehberliğinde İslam’ın sahih bilgisi ile yolumuzu aydınlatmalıyız. İbadet için geldiğimiz camilerimize ilim ve hikmet için de gelmeli, hadis, tefsir, fıkıh, siyer gibi ders halkaları oluşturmalı, İslam’ı en güzel şekilde anlamaya ve yaşamaya çalışmalıyız.

Rabbim bizleri rızasını kazanan, ilim, irfan sahibi, kalbi camiye bağlı kullarından eylesin.

Aydın ÖÇALAN
İl Uzman Vaizi